

Лекція 3, 4. Рекреаційно-країнознавча характеристика Близькосхідного та Південноазіатського рекреаційних макрорегіонів.

План:

1. Близькосхідний регіон
2. Південноазіатський регіон

1. Близькосхідний регіон

Бахрейн - Єгипет - Ємен - Ірак - Йорданія - Катар- Кувейт- Ліван- Лівія- Об'єднані Арабські Емірати - Оман - Саудівська Аравія - Сирія

Близький Схід - особливий культурний світ, який об'єднує країни, переважну більшість населення яких становлять араби.

Країни Близького Сходу у 2008 р. відвідало майже 55 млн візитерів, тоді як у 1990 - менше 10 млн. Таке різке зростання міжнародних туристичних прибуттів відбулося за рахунок двох країн - Єгипту і Саудівської Аравії, у яких розвиток туристичної індустрії опирається на різні види ресурсів. Єгипет експлуатує природні ресурси узбережжя теплого моря й орієнтується на масові популярні види туризму, Саудівська Аравія, використовуючи подієві і культурно-історичні ресурси, спеціалізується на релігійному туризмі.

ЄГИПЕТ

Арабська Республіка Єгипет - північноафриканська близькосхідна країна, береги якої омиваються водами Середземного і Червоного морів. Загальна площа - 1 млн км²; столиця - Каїр.

Близько 96 % всієї території Єгипту займають піщані і щебенисті пустелі, 3 % - припадає на дельту Нілу.

Геотуристичне положення Єгипту досить вигідне: країна розташована у безпосередній близькості від одного з головних споживчих ринків світу - Європи. Має вихід до узбережжя Середземного і Червоного морів. Країна є центром давньої цивілізації і містить на своїй території туристичні атракції світового рівня (піраміди Гізи, долина царів у Луксорі, гора Мойсея), музеї, де зібрані безцінні колекції. Негативною рисою геотуристичного положення Єгипту є його межування із осередком міжнародної напруги, у центрі якого знаходяться сектор Газа, Ізраїль та Палестина. Навіть у непростій ситуації навколо арабо-ізраїльського конфлікту, туристичні фірми Єгипту знаходять можливість використовувати потенціал сусіднього Ізраїлю й організовують екскурсійні поїздки зі своєї території до Мертвого моря, Єрусалиму й інших цікавих об'єктів.

На Середземноморському узбережжі країни панує субтропічний клімат, в інших районах - тропічний пустельний. У Єгипті найбільш холодний період - із грудня до березня, коли середньомісячна температура складає +4-10 оС, а в центрі Лівійської пустелі - +20 оС. Для внутрішніх районів країни характерні досить значні амплітуди коливання добових температур. Пересічні місячні температури і кількість опадів, а точніше, їх практичну відсутність, демонструє кліматична діаграма Шарм-ель-Шейху - одного із найбільш популярних курортних центрів на узбережжі Червоного моря (рис. 2. 43). Відпочивати на узбережжі Червоного

моря можна фактично у будь-яку пору, але найбільш комфортними вважаються вересень - листопад. Вже немає тропічної спеки, а вода у морі тепла - +24-27 оС.

У Єгипті мешкає 83 млн осіб. Більшість єгиптян - мешканці сіл, у містах живе 43 % населення. Країна - мононаціональна - 99,6 % від всього населення складають єгиптяни. Панівна релігія - іслам. Його сповідує 90 % від всього населення. Ще 9 % є прихильниками коптської церкви і 1 % - християни. Офіційна мова - арабська, але у великих курортних центрах обслуговуючий персонал розуміє англійську, німецьку, російську. Якщо ж наголосити, що ви з України, у відповідь можна почути "Слава Україні!", "Київ", "Динамо", "Кличко", а в магазині попросять написати якусь закличну фразу українською.

При слові "Єгипет" першою, у крайньому разі, другою асоціацією буде "піраміда". Це і не дивно, адже в країні їх близько сотні і пишуть та говорять про них дуже багато. Незважаючи на сотні експедицій, досліджень і наукових звітів, піраміди і досі зберігають свої таємниці. Навіть із приводу технології їх будівництва побутує кільканадцять гіпотез.

Більшість пірамід розташована в околицях єгипетської столиці. У Гізі збереглися три великі піраміди: Хеопса - єдина вціліла споруда із переліку семи чудес давнього світу, Хефрена і Мікерина.

Традиційним центром для візиту є Луксор. Туристи побувають у "місті мертвих", де відвідають долину Царів - поховання давніх єгипетських царів, єдиний жіночий храм цариці Хатшепсут і Колосів Мемнона та у "місті живих", де ознайомляться з Карнакським і Луксорським храмами, з'єднаних алеями сфінксів. Околиці Луксора багаті на видатні пам'ятки: культовий центр богині кохання Хатхор, храм бога-гончаря Хнума, святилище бога-сокола Хора, храм фараона Сеті I.

Єгипетський музей Каїру - окрема туристична атракція. 150 тис. експонатів, розміщених у 100 залах, серед яких всесвітньо відомі статуетка Нефертіті, саркофаг із литого золота з поховальною маскою Тутанхамона, безцінні папіруси, фрески, прикраси, мумії.

Гора Синай або гора Мойсея та монастир Святої Катерини - місця паломництва тисяч туристів. Сходження на гору відбувається вночі. Шлях до вершини, висота якої 2 285 м, неблизький, але не дуже важкий - монахи обладнали для прочан 3 750 сходинок. На шляху облаштовані місця для відпочинку, продаються напої, гарячий чай. За окрему плату бедуїни можуть підвезти на верблюді. На вершині слід дочекатися сходу Сонця. Вважається, що після цього людині відпускаються її гріхи. Ідучи дорогою із гори Мойсея, мандрівники опиняються перед монастирем Святої Катерини, заснованого у IV ст. біля підніжжя гори Синай - одним із найбільш давніх безперервно діючих християнських монастирів. До VI ст. монастир називався Преображенським або Неопалимої Купини, яка росте на території монастиря, а після придбання монахами мощів святої Катерини отримав нинішню назву.

Від часу заснування і до сьогодні у монастирі живуть православні монахи-греки. Дякуючи охоронній грамоті, завіреній пророком Магометом і мудрій політиці співіснування, монахам вдалося вберегти цей християнський "острівець" серед мусульманського "моря".

До головних особливостей розвитку єгипетської індустрії туризму належить широке застосування системи менеджменту яка носить назву "анклавний туризм". Завдяки впровадженню у практику функціонування туристичних комплексів принципу "все включено", практично не передбачається вплив місцевого культурного і, частково, економічного середовища. Найбільшими курортними центрами, які функціонують за такою системою є Хурхада, Шарм-ель-Шейх, Сафага.

Анклавний туризм, при всіх своїх перевагах, позбавляє гостей країни знайомства з реальним культурним колоритом, звичаями і національною кухнею, яка є найбільш приємним способом пізнання інокультурної дійсності.

Їжа, яку пропонує єгипетська кухня, відзначається гострим смаком і готується із використанням різноманітних спецій і соусів. Велика кількість страв готується без використання м'яса і риби - вегетаріанство є досить поширеним явищем у країні. Головний акцент робиться на вечерю - ситний обід і полуденна спека не сумісні між собою. Єгиптяни практично не п'ють спиртного і не вживають свинини.

Для кращого знайомства із єгипетською гастрономією туристам запропонують ситну вечерю, до меню якої обов'язково входить фарширований рисом голуб, (голубів спеціально розводять для таких потреб) або січені котлети з гарніром із бобів, без яких важко уявити місцеву кухню. Серед інших варіантів найбільш імовірним буде кебаб - страва, яка нагадує шашлик або смажені нирки. Якщо ж гість дотримується принципу "вечерю віддай ворогу", то найкращою стравою буде рис з молоком, цукром і сушеними фруктами. На десерт - величезний вибір тістечок з надмірною кількістю крему, горіхів, меду або цукру. Найкраще запивати все чаєм з пелюстків суданської троянди - каркаде або келихом місцевого вина - "Омар Хайям", "Фараон", "Нефертіті".

ЙОРДАНІЯ

Йорданське Хашимітське Королівство - арабська держава в Південно-Західній Азії. Її сусідами на суходолі є Сирія, Ірак, Ізраїль, Саудівська Аравія та Палестинська автономія. На півдні невелика ділянка узбережжя омивається водами Акабської затоки Червоного моря. Загальна площа королівства - 89,3 тис. км²; населення - 6,3 млн осіб; столиця - місто Амман.

Близько 90 % території країни займають пустелі і напівпустелі. Клімат субтропічний середземноморський різко континентальний і дуже сухий. Пересічні температури січня становлять +8-14 оС, липня - +24-30 оС. Незалежно від пори року добові коливання температур можуть досягати 30-40о.

Йорданія має унікальне геотуристичне положення. За оцінками фахівців на її території налічується до 20 тис. пам'яток історії та культури попередніх епох. Тут Мойсей побачив Землю Обітовану, був хрещений Ісус Христос, жили пророки і відбувалися події, знакові для багатьох конфесій, прокочувалися хвилі багатьох народів, які залишили слід у культурі сучасної Йорданії. Країна має вихід до узбережжя теплого Червоного моря і берегів Мертвого моря. І, що є дуже важливим, королівство - одна із найбільш безпечних і спокійних країн арабського світу.

Наприкінці XIX ст. у горах Південної Йорданії археологи відкрили місто Петра - фортецю, столицю чи некрополь (єдиної думки так і немає) давнього царства набатеїв II ст. до н. е. - I ст. н. е. Нинішня Петра - туристична "перлина" Йорданії. Туристи приїжджають сюди, щоб побачити близько 800 неповторних об'єктів: монументальні храми, палаци, театри, некрополі, торгові ряди, бані, громадські будівлі, які висічені в скелях незвичного рожевого кольору. Петра розташована у долині Ваді Муса і з'єднана із зовнішнім світом вузькою кілометровою ущелиною Ес-Сик, над якою нависають і майже зникаються скелі, утворюючи своєрідний природний тунель.

Ще одна "перлина" Йорданії - Мадаба, яку називають містом мозаїк. Мадаба належить до давніх центрів християнства на Близькому Сході. Починаючи з VI ст. у місті зводяться християнські культові споруди, які прикрашаються мозаїками. До найбільш відомих належить мозаїчна карта Святої Землі, на якій зображена територія від фінікійського міста Тір (сучасний Ліван) до дельти Нілу в Єгипті, а у центрі розташований Єрусалим. Сьогодні ця карта, яка вважається найдавнішою з усіх відомих, знаходиться у діючій православній церкві Св. Георгія.

Надзвичайно цікавими об'єктами є халіфські палаци пустелі. Їх нараховується близько 30 (найбільш відомий - Каср Амра, який включений до Світової спадщини ЮНЕСКО). Раніше всі вони тонули в зелені садів, які зрошувалися за допомогою іригаційних систем. Зараз ці "оази" вважаються символами ранньоісламської епохи. Їх виняткове художнє оздоблення - гарантія постійної уваги з боку численних туристів і паломників.

Джераш називають "східними Помпеями". У наслідок землетрусу місто було поховане під шаром мулу і каміння. За рахунок природної консервації рідкісні зразки споруд дійшли до наших днів у чудовому вигляді. Серед них тріумфальна арка, зведена на честь приїзду римського імператора Адріана, храми Зевса й Артеміди, Скляне подвір'я з мозаїками, громадські будівлі, вулиці і багато іншого, що викликає непідробний інтерес у туристів.

Багато дослідників Священних текстів безпосередньо пов'язують події, що описуються в Біблії з долиною річки Йордан. Тому все більше паломників сьогодні починають свою подорож з Йорданії, щоб потім продовжити її на території сучасних Палестини та Ізраїлю. Рухаючись таким шляхом, вони немов проходять крізь час слідами Старого і Нового Завітів, послідовно переживаючи всю історію взаємин Бога і людини від перших сторінок Книги Буття до наших днів.

У біблійної історії часто згадується Солоне, нині - Мертве море, яке саме по собі є світовою пам'яткою природної досконалості. Сьогодні східне узбережжя Мертвого моря на всьому протязі є одним із найбільш популярних місць відпочинку. До його знаменитих лікувальних джерел і грязей можна легко дістатися з будь-якої частини Йорданії.

Акаба - один із організаційних центрів курортного відпочинку на узбережжі Червоного моря. Кліматичні і мікрокліматичні особливості дозволяють не відчувати виснажливої спеки і відпочивати тут протягом усього року - температура води не опускається нижче +22 оС.

ЛІВАН

Ліванська Республіка - невелика гірська країна (площа 10,4 тис. км²) на Близькому Сході, розташована на східному узбережжі Середземного моря. Ліван межує з Ізраїлем і Сирією. Загальна кількість населення складає 4 млн осіб. Столиця - місто Бейрут.

М'який середземноморський клімат надає Лівану особливу привабливість. У прибережних районах зима прохолодна (пересічна температура січня - +13 оС), літо - спекотне (пересічна температура липня - +28 оС) і вологе. У горах спостерігається досить чітка зміна пір року, температура взимку часто опускається нижче 0 оС, можливий сніг. У долині Бекаа, яка лежить між гірськими хребтами Лівану й Антілівану, сформувався особливий мікроклімат із ознаками континентальності.

Геотуристичне положення Лівану на нинішньому етапі соціально-економічного розвитку важко оцінювати однозначно. Із одного боку - значні туристичні можливості і ресурсна забезпеченість, висока транспортна доступність і розташування у безпосередній близькості від споживчих ринків, із іншого - перманентний арабо-ізраїльський конфлікт і внутрішні протиріччя, що утримує частину латентних туристів від поїздок до країни.

Ліван володіє багатими природними і культурно-історичними туристичними ресурсами. М'який і різноманітний клімат у поєднанні з ландшафтним різноманіттям дозволяють займатися різними видами активного відпочинку, а 225 км морського узбережжя створюють хороші передумови для організації мережі приморських курортів.

Невеликому Лівану притаманне особливе поєднання ісламських і християнських традицій. Ліван - світська країна, у якій немає жорстких поведінкових обмежень, характерних для більшості країн ісламського світу. Це сприяє розвитку міжнародного туризму.

Культурно-історичні ресурси зосереджені у давніх містах країни. До них, насамперед, належить Баальбек, що лежить у долині Бекаа. Місто слід віднести до найбільш визначних місць на території Лівану. У Баальбеку розташований величезний храмовий комплекс часів Римської імперії. Туристи мають можливість оглянути головне подвір'я з олтарем і басейнами для ритуальних дійств, Акрополь, храм Бахуса, Пантеон, кілька колон висотою близько 22 м, що вважаються найвищими античними колонами світу, фундамент храму Юпітера, залишки храму Венери, грандіозні сходи, башти й багато іншого.

За твердженнями істориків, Біблос належить до найдавніших із постійно заселених міст світу. На цьому невеликому клаптику ліванської землі збереглися численні свідчення багатьох цивілізацій: руїни культових споруд Ле-Дам-де-Біблос (2800 р. до н. е.) і Темпл-ен-Ель (2700 г. до н. е.), залишки фортечних стін починаючи з бронзового віку, театр (218 р. до н. е.), гробниці фінікійських царів (XIX ст. до н. е.), замок (XII ст.), церква Іоанна Хрестителя, Музей Вакс, сторожові вежі періоду хрестових походів.

Легендарне місто Тір, засноване фінікійцями, неодноразово згадується у Біблії. У ньому збереглися руїни античного міста з іподромом, акведук, тріумфальна арка, висічений у скелях некрополь, Колізей, палац Ешмуна, залишки храму Св. Хреста.

Не можна оминуть увагою місто Анджар. У ньому до наших днів збереглися залишки споруд епохи Омеядів, в архітектурі яких переплелися візантійські і східні мотиви. Це практично ціле місто із римськими термами, торговими рядами, палацами, мечетями, залишками фортечних мурів і воріт.

Численними унікальними пам'ятками і музеями багаті й інші міста Лівану: Бейрут, Тріполі, Джунія, Сайда. До сьогодні вони не відкрили всіх своїх таємниць і є зонами археологічних пошукових робіт.

САУДІВСЬКА АРАВІЯ

Королівство Саудівської Аравії займає більшу частину Аравійського півострова. На сході береги королівства омиваються Червоним морем, на заході - водами Перської затоки. Площа держави становить 2,1 млн км²; населення - 28,7 млн осіб; столиця - Дамаск.

Більшу частину території країни займають пустелі: на півночі - частина Сирійській пустелі, а на південному сході - пустеля Руб-Ель-Халі. Північ країни перебуває у зоні впливу субтропічного клімату, південь - тропічного, спекотного і дуже сухого. Для внутрішніх районів королівства характерні значні амплітуди коливання добових температур, які можуть досягати 30 оС. Найкращим часом для відвідування країни є вересень-жовтень і квітень-травень.

Саудівська Аравія - країна з ортодоксальними ісламськими традиціями, що впливають на туристичні формальності: ввезення алкоголю заборонено; транспортування наркотиків карається стратою; заборонено ввезення друкованої, кіно - і фото продукції порнографічного змісту, а також товарів з маркуванням Ізраїлю та книжок на івриті; жінкам, які виходять на вулицю, бажано вдягати паранджу; наявність "харам" - територій, заборонених для відвідування немусульманами. Такі правила роблять Саудівську Аравію країною відносно закритою для масового туриста.

Туристичний потенціал королівства формує унікальна природа пустель, поєднання архаїчних традицій та сучасної економіки, численні сакральні святині ісламського світу. Головною причиною приїзду іноземців до Саудівської Аравії є саме святині і поклоніння їм.

Основним видом міжнародного туризму в країні є релігійний. Паломництво до Саудівської Аравії засноване на традиціях ісламу. Кожен мусульманин хоча б раз за життя повинен здійснити подорож до священних міст - Мекки і Медини. Немусульманам в'їзд до Мекки заборонений .

Мекка розташована в гарячій, безплідній пустелі в оточенні гір. Своїм виникненням та існуванням місто зобов'язане джерелу Земзем (Замзам), яке стало для мусульман священним. Та головною святинею Мекки був і лишається нині чорний камінь Кааби .

Мекка та її околиці ставали місцем паломництва у період припинення міжусобиць між бедуїнськими племенами - свято хадж (хадж сьогодні означає паломництво в певну пору року). До хаджу були приурочені найбільші ярмарки в невеликих поселеннях навколо Мекки, які на цей час оживали і перетворювалися на суцільний східний базар.

Паломництво до Мекки, у якому щороку беруть участь до 3 млн віруючих із

країн, де панує іслам, розпочинається за мусульманським місячним календарем у дванадцятому місяці, який називається Зуаль-хіджа.

На період хаджу віруючі входять у особливий стан - іхрам: читається спеціальна молитва, вдягається особливий білий одяг, який після закінчення земного шляху мусульманина стане його поховальним саваном. З цього моменту і до кінця хаджу забороняється зрізувати нігті й підстригати волосся.

Паломники прибувають до Джадди, а потім до Мекки, де відвідують мечеть Аль-Харам і здійснюють обряд поклоніння, який включає семиразовий обхід священного каменя Кааби, цілування його, пиття води із священного джерела Земзем. Потім віруючі сім разів пробігають між двома вершинами пагорбів - Сафа і Марва.

На другому етапі хаджу паломники прямують у долину Міна, яка знаходиться у кількох кілометрах від Мекки і цілий день проводять на горі Арафат, де відбувається масова молитва і проголошується проповідь. Наступна ніч проходить біля гори Муздаліфа, а вдень кожен учасник хаджу має принести в жертву Аллаху вівцю чи барана. У цей день хадж закінчується. Його учасники отримують посвідчення про здійснення хаджу і розпочинається головне свято мусульман - свято жертвоприношення - ід аль-адха або курбан-байрам, яке триває 3-4 дні.

Головна святиня Медини - величезний комплекс мечеті Мас-джид ан-Набі (Мечеть пророка). Саме тут знаходяться могили пророка Мохаммеда, його доньки Фатіми, Абу Бакра, першого халіфа і батька однієї з дружин пророка та інших державних і релігійних діячів. Немусульманам дозволяється лише здалеку споглядати святі місця Медини.

СИРІЯ

Сирійська Арабська Республіка (САР) - близькосхідна середзем-номорська держава площею 185,2 тис. км² і населенням 21,8 млн осіб. Столиця - Дамаск - найдавніша із діючих столиць світу (вперше згадується у хроніках XV ст. до н. е.).

Гірський ланцюг Ансарія ділить країну на вологу західну частину і посушливу східну. Клімат субтропічний середземноморський на узбережжі і сухий континентальний у внутрішніх районах. Пересічна температура січня змінюється у межах +4-12 оС, липня - +26-33 оС. Купальний сезон на середземноморському узбережжі Сирії триває із травня до листопада.

Давня земля Сирії оберігає величезну кількість пам'яток історії та культури, матеріальних свідчень величі Фінікії, Месопотамії, Вавилону, Давнього Єгипту, Давнього Риму, Візантії й Арабських халіфатів, спадок хрестоносців та багатьох народів, які хвилями прокочувалися одним із осередків світової цивілізації. Сліди минулих епох, серед яких значна кількість "мертвих міст", палаців, сакральних споруд і найрізноманітніших технічних пристроїв, можна знайти фактично у кожному регіоні, поселенні, великому і малому місті Сирії (табл. 2. 15).

На території сучасної Сирії збереглися сліди перебування хрестоносців. В епоху Середньовіччя вони йшли звільняти Святу Землю від мусульман. Про хрестові походи нагадують численні замки, цитаделі і храми-фортеці - зразки фортифікаційного мистецтва.

Довжина берегової лінії середземноморського узбережжя Сирії досягає близько 200 км. На околицях головного морського порту країни - Латакії - знаходиться найбільший приморський курорт Шатт аль-Азрак. Мілководдя, чиста вода, часті штилі і пологі піщані пляжі зробили курорт привабливим місцем для сімейного відпочинку. До популярних курортних центрів також належать Рас аль-Бассіт, Касаб, Салма. Одним із небагатьох бальнеологічних курортів є Драйкіш.

У Сирії є декілька сучасних гірських курортів, збудованих у зоні хвойних лісів. До найбільш популярних належать Сленфе і Машта аль-Хелу.

Попри потужний ресурсний потенціал розвитку міжнародного туризму в Сирії перешкоджає ряд обставин, що склалися історично. Сирійське суспільство не вітає культурні традиції Західного світу, що стосуються багатьох сфер життя, у тому числі і відпочинку. На сирійських приморських курортах відсутні нічні клуби, казино, не звучить сучасна популярна західна музика. Досить часто там існують окремі пляжі для чоловіків і жінок. При цьому жінкам не можна купатися із оголеними ногами і плечима, бути без супроводу старшої жінки або чоловіка.

Сирія, як і багато інших арабських країн, не визнає існування держави Ізраїль. У 1973 р. Сирія разом із Єгиптом розв'язали війну проти Ізраїлю, яка закінчилася підписанням сепаратного миру. Цей факт і до сьогодні зумовлює напруженість відносин між Сирією та Ізраїлем. Сирійська влада без будь-яких пояснень може не дозволити в'їхати на територію країни не лише громадянам Ізраїлю, а й особам, які мають будь-які ізраїльські позначки у паспорті або товари з ізраїльським маркуванням.

2. Південноазіатський регіон

Афганістан - Бангладеш - Бутан - Індія - Іран - Мальдіви - Непал - Пакистан - Шрі-Ланка

Надзвичайно цікава і різноманітна за своїми особливостями туристично-рекреаційна зона Південна Азія, що включає Індію, Пакистан, Непал, Бангладеш і острівна держава (на о. Цейлон) Шрі-Ланка.

У Південній Азії турист може зустріти дуже широку гаму природних особливостей: від вологих тропічних лісів, саван, тропічних пустель (серед яких Тар) до класично вираженою висотної поясності на півночі зони - в Гімалаях, де при підйомі в гори можна зустріти все висотні пояси - від вологих вічнозелених чагарників (джунглів) в передгір'ях до нівального зони з її льодовиками і сніжниками в верхньому поясі найвищих на Землі гір. Не випадково гірський туризм і альпінізм все більш розвиваються в Гімалаях в останні десятиліття. Багато альпіністи прагнуть до підкорення найвищих вершин світу, тому різко зросла роль Непалу як туристської країни. Поїздки в цю гірську країну (з її столицею Катманду) вдало поєднуються з відвідуванням спекотної Індії та інших південно-азійських держав, з природного екзотикою самого різного вигляду.

Знаходяться в Південній Азії Пакистан і Бангладеш - країни мусульманської культури, що представляють як би ісламський міст між деякими балканськими країнами, Передньої Азії і мусульманськими районами Південно-Східної Азії. Численні пам'ятники різних епох, серед яких особливо помітні пам'ятники ісламу, поєднуються тут з абсолютно новими архітектурними явищами, наприклад, нова

столиця Пакистану Ісламабад, побудована «на рівному місці» після II світової війни. Так що Пакистан є хороший етюд на тему «старе і нове».

Але, звичайно, туристської перлиною Південної Азії є Індія з її різноманітною тропічною природою, що оживає після літніх мусонних дощів, надзвичайно строкатим етноконфесійним складом населення (крім двох державних мов - принесених з Британських островів англійської та хінді, тут широко поширені десятки мов, якими розмовляють мільйони і десятки мільйонів людей; зустрічається безліч конфесій, серед яких особлива роль належить індуїзму). Але, крім різноманітної природи, в Індії знаходиться багато міст з великою кількістю історико-культурних пам'яток різних епох: Делі (включаючи її нові райони - квартали Нового Делі), Бомбей з околицями, Калькутта, Мадрас з околицями, священний для індуїстів Бенарес па річці Ганг, місто Агра зі всесвітньо відомим дивом архітектури XVII ст. - Мавзолеєм Тадж-Махал. У Гімалаях чимало гірських курортів.

На історико-культурному вигляді Шрі-Ланки відбилися як конфесійні особливості її населення (яке сповідує буддизм, індуїзм, іслам, християнство), так і населення колонізаторів минулого (португальських, голландських, англійських): цивільні і храмові споруди досить різноманітні і різностильові. Велика частина їх знаходиться в столиці країни Коломбо, а також важливому релігійному центрі Канді.

В межах туристично-рекреаційної зони Південної Азії можна виявити 4 туристських макрорайону: Пакистан, Індостан, Гімалайський район, Цейлон.

1) Пакистан є туристський район, що включає територію однойменної країни. У ньому досить чітко розрізняються гірські райони з лісами і чагарниковими заростями і рівнини, в основному посушливі і напівпосушливі, в східній половині зрошувані річкою Інд і її притоками. Саме ці райони і являють собою основну заселену територію. При всьому етнічному розмаїтті офіційними мовами країни є урду, на відміну від поширеного в Індії мови хінді має арабську письмову основу, і англійська (спадщина британської колонізації). Всю країну об'єднує і іслам, в значній частині ортодоксальний і великою мірою має наступальний характер. Ця обставина, посушливий жаркий клімат, а також недостатньо розвинена туристична інфраструктура роблять масштаби сучасного туризму в Пакистані досить обмеженими.

У післявоєнні роки, після здобуття незалежності, Пакистан тричі переносив свою столицю - і все три столичних центру становлять інтерес для туристів. Це і розташований на березі Аравійського моря, поблизу дельти Інду, найбільше місто країни Карачі, і недовго був столицею Равалпінді, і сучасна столиця Ісламабад. Два останніх міста розташовані в глибині Пакистану, що відображає сучасну тенденцію створення нових столиць в країнах, що розвиваються. Для Пакистану це пов'язано не тільки з політикою посиленого розвитку внутрішніх районів, по також і з прагненням чинити більший вплив на сусідні віутрікоітінентальние регіони (поза межами Пакистану). Ця обставина пов'язана і з внутрішніми, і з міжнародними конфліктами, що також стримує приплив туристів.

Крім названих столичних міст з окремими історико-культурними об'єктами і специфічної для кожного міста забудовою, значний інтерес для туристів,

представляє дуже гарний «місто Лахор (старовинний форт, всесвітньо відомі сади Шалімар, величезна мечеть» Бадмахі »і ін.); Хайдарабад з його королівськими гробницями; ... Пешавар (храм, музей, прекрасні вироби кустарів). Багато іноземців відвідують мальовниче ущелині річки Сват, по якій вів свої війська в 327 році до н. е. Александр Македонський" 1.

У Пакистані є і морські, і гірськолижні курорти.

2) макрорайон Індостан включає в себе територію Індії (поза Гімалаїв) і Бангладеш.

Про те, що Індія - країна чудес, відомо багато століть. Звідси і походи Олександра Македонського, і плавання Васко-да-Гама, які поклали край початок постійним зв'язкам європейців з Індією, і багато іншого. Індія, численне населення наближається до мільярду, надзвичайно різноманітності в природному і етноконфесійних плані. Тропічні ліси і заболочені вічнозелені зарості в передгір'ях Гімалаїв (джунглі), листопадні ліси, що втрачають листя в суху пору року зима і весна, коли дмуть зимові мусони) і відроджуються її влітку в кричу літніх мусонів і танення льодовиків в Гімалаях; багатомовність тільки на найпоширеніших мовах хінді, бенгалі і багатьох інших говорять по кілька десятків, а іноді й сотень мільйонів людей; поліконфесійність (індуїзм - близько 85% населення, іслам, буддизм, християнство та ін.) - все це дозволяє познайомитися - різноманітним сучасним ликом сучасної Азії, її природними зонами, різними етносами та конфесіями.

Багатовіковий історичний шлях Індії відображений в численних пам'ятках культури її народів. Їх надзвичайно багато, і тут можна назвати лише деякі, розташовані в найбільш відомих центрах сучасного туризму.

У столиці країни Делі і її околицях знаходяться Червоний форт, Залізна колона, виготовлена ??в IV ст. з чистого кованого заліза, кілька старовинних мечетей, місце поховання борців за свободу Індії М. Ганді і Д. Неру.

Священної для індусів є р. Ганг. Бути кремували на її березі - мрія кожного правовірного індуса. На Гангу розташований і головний центр індуїзму р Варанасі (Бенарес) з численними индуїстськими храмами. Як зазначено вище, безліч туристів приваблює Агра з мавзолеєм Тадж-Махал.

На північному заході країни поблизу кордону з Пакистаном - заснований в XVI ст. навколо священного озера Безсмертя р Амрітсар - релігійна і культурна столиця сикхів.

На заході країни головний туристський центр - приморський р Бомбей (арка «Ворота Індії», Символ сад, видовбаний в скелі па о. Елефант храм бога Шиви і інші об'єкти). Багато різних пам'яток в Гоа, де тривалий час впроваджувалася португальська культура. Решта історико-культурні об'єкти розташовані в північно-західних районах

Індії. Багато історико-культурних цінностей в головному туристичному центрі центральної Індії р Хайдарабад. У південній частині країни в якості важливого туристичного центру виділяється розташований на березі Бенгальської затоки місто Мадрас з його численними історико-культурними пам'ятками. На західному березі південної Індії - місто Кочин, в якому знаходиться заснована на

початку XVI ст. Васко-да-Гама старовинна фортеця, де і похований сам знаменитий мореплавець.

На північному сході країни в гирлі Гангу - найбільший по людності місто Індії - Калькутта.

У більшості районів Індії виключно багатий природний світ (мавпи макаки, антилопи, дикий буйвол, бик гаур, тигр, пантера, очкова змія і багато інших). Його добре зберігання пояснюється і тим, що, згідно з вченням індуїстів, всяке життя священне, що «кров вовка, пролита па землю, робить її безплідною», що душі померлих людей переселяються в тварин, яких ви можете ненароком убити... Тому не тільки сільські місцевості країни, але і міста кишать різними тваринами. Існують і спеціальні цікаві заповідники, де містяться великі ссавці.

На жаль, серед численних тварин Індії є чимало переносять інфекцію, якість води часто низька. Ці обставини, в поєднанні з далеко не сучасної туристичної інфраструктурою, стримують потік туристів в рідкісну по природного та історико-культурного аттрактивності Індію.

До складу макрорайону Індостану входить як природне продовження Індії розташоване в дельті Гангу держава Бангладеш. Щільність населення там настільки велика, що нерідко міста нагадують мурашник з людських тіл. Бангладеш - мусульманська країна, і не випадково її столицю Дакки часто називають «містом 700 мечетей». Більшість пам'яток архітектури відносяться тут до XVII-XVIII століть.

3) Гімалайський район включає північні гірські райони Індії і території держав Непал і Бутан. Район об'єднує найбільша гірська система світу Гімалаї, в якій багато дуже високих хребтів з вершинами-восьмитисячники, серед них - найвища вершина Землі Еверест (Джомолунгма), яка піднімається на висоту 8 848 м. Хребти розділяються глибокими полонинами. По схилах гір можна простежити зміну численних географічних поясів з їх рослинністю і тваринним світом. При цьому більш приваблива рослинність вологих південних схилів, ніж порівняно сухих північних. При бажанні тут можна познайомитися з усією світовою гамою рослинних поясів світу і милуватися нівальним. До речі, нівальний пояс все більш стає районом паломництва альпіністів. Альпінізм став тут воістину світовим явищем, особливо він поширений в Непалі, який отримує за рахунок цього чималі доходи. Взагалі туризм - одна з головних статей доходів держави. Закритий до 1951 року для іноземців, Непал в останні десятиліття випробовує воістину туристський бум. Цьому сприяють і краси природи країни та історико-культурні пам'ятки індуїстської і буддистської культур (палаці, храми), зокрема, в столиці країни Катманду. Деякі місця в Непалі є райони паломництва індуїстів з сусідньої Індії. Але особливо популярні для туристів з інших частин світу комплексні маршрути, які включають і Індію, і Непал.

Так, відвідування Непалу туристи можуть поєднати з відпочинком на високогірних курортах Індії (серед яких знаменитий Дарджилінг), а спустившись в низовину, орошамую Гангом, оглянути і цей район з його найбільшим центром Калькутта, де народився і жив великий індійський письменник (писав мовою бенгалі) Р. Тагор. У Калькутті є і музей Тагора, і цікаві храми, і ботанічний сад, і інші визначні пам'ятки.

Деякі гімалайські райони Індії приваблюють паломників-буддистів, які відвідують також розташоване в східних Гімалаях держава Бутан, що знаходиться в особливих відносинах з Індією. Бутан - безсумнівно потенційно-туристський район.

Не можна забувати, що в індійських Гімалаях багато десятиліть жив і трудився великий російський художник і видатний гуманіст ХХ століття Н. К. Реріх. Разом з сином Ю. Н. Реріхом він заснував в Нагар Інститут гімалайських досліджень. Н. К. Реріх та інший його син - художник С. Н. Реріх залишили велике число полотен, написаних у цьому гірському районі.

4) Цейлон - це острів, на якому розташована держава Шрі-Ланка. Центральне нагір'я острова ступенями спускається до прибережних низовинах, створюючи мальовничий рельєф. Природна аттрактивність підкреслюється численними річками з порогами і водоспадами. Річки півдня, що протікають в умовах екваторіального клімату, повноводні весь рік, інші - під час літніх мусонних дощів.

Туристів приваблює сюди не тільки мальовнича тропічна природа, але також 180-метрова скеля Сігірі, розташована в 150 км на північний схід від столиці країни Коломбо «з древніми наскельними малюнками та руїнами палацу V століття, численні буддійські святині-дагоби і т. Д. розташований в центральному нагір'я Адамов пік (2 243 м) є для осіб різних віросповідань священним місцем. Для поклоніння використовується виїмка в горі, яка нагадує слід величезної людської ноги (буддисти вважають його відбитком його Будди, християни - Адама, а індуїсти вірять, що на вершині бував бог Шива), сюди стікаються щорічно численні паломники»\ До речі, від Цейлону до материка простягається ланцюжок невеликих островів, звана Адамовим мостом (за християнськими переказами, саме цим шляхом він пройшов на материк).

В останні роки туризм в цей район гальмується ворожнечею між основними жителями Шрі-Ланки сингалами ітамілами, буддистами і індуїстами. Ця ворожнеча нерідко приймає вельми гострі і навіть криваві форми, що, природно, стримує туристський потік.

ІНДІЯ

Республіка Індія, загальною площею 3,3 млн км² (7-е місце у світі) із населенням 1,2 млрд осіб (2-е місце у світі) і столицею Нью-Делі, розташована у Південній Азії на півострові Індостан. Вона омивається водами Індійського океану, до її складу входять Андаманські, Нікобарські та Лаккадівські острови. На території Індії Гімалаї простягаються дугою із півночі на північний схід, утворюючи природний кордон із Китаєм, Непалом та Бутаном.

Практично вся територія Індії знаходиться в субекваторіальному поясі. Основною рисою, яка визначає погодно-кліматичні характеристики є тропічні мусони. Дощі в Індію приносить літній мусон. Вони посилюються на початку червня на західному узбережжі і приблизно в середині червня на східному - у Бенгалії. Ця закономірність добре помітна на кліматичній діаграмі Мумбаю (рис. 2. 20), який знаходиться на західному узбережжі країни і одним із перших "зустрічає" мусон із Аравійського моря. Саме там мусонний клімат виражений найбільш чітко.

Календарний рік у країні можна розділити на три основні кліматичні сезони. У листопаді - лютому, коли панує північно-східний мусон, свіжо, сонячно і сухо. У березні температура поступово підвищується і з кінця місяця до червня триває жаркий і сухий сезон. Із липня і до середини вересня, під дією літнього мусону, тримається волога спекотна погода. Жовтень - перехідний час. Вологість висока, але дощі припиняються. Враховуючи ці особливості, слід пам'ятати, що найбільш невдалим періодом для відпочинку в Індії буде час від середини червня до середини вересня.

Пляжно-купальний сезон в Індії триває цілий рік - температура прибережних вод не опускається нижче +25о С (рис. 2. 21).

В Індії проживає більше мільярда осіб. Враховуючи, що в країні не так жорстко, як у Китаї, проводиться політика планування сім'ї, за прогнозами демографів Індія незабаром стане найбільш багатонаселеною у світі. Окрім того, Індія вважається найбільш багатонаціональною країною світу.

Індія володіє чудовими ресурсами, придатними для організації масового літнього і зимового відпочинку, екологічного і пізнавального туризму. Тисячі кілометрів пляжів на узбережжі Індійського океану, численні лижні поля. Країна лише починає освоювати ці природні багатства. Уже зараз великою популярністю у туристів користується пляжі штатів Гоа і Керала. До того ж, Керала - визнаний центр аюрведи - особливої практики лікування та піклування про здоров'я.

Своєрідним рекреаційним ресурсом країни є культурний світ, його духовні і матеріальні прояви: філософія індуїзму, відтворена в архітектурній симфонії храмів, пишні палаци, які свято оберігають пам'ять минувшини, багатоголосі сучасні мегалополіси і "загублені" міста.

Тадж Махал — одне із "семи чудес нового світу", архітектурна перлина Сходу, уособлення любові, кохання, вірності, синівської невдячності й англійської колоніальної пихи.

Із точки зору пізнавального і релігійного туризму велике значення мають міста країни: Делі, Мумбаї (Бомбей), Колката (Калькутта), Ченнай (Мадрас), Варанасі та інші. Шанувальники екологічного туризму відвідують національні парки, серед яких великою популярністю користуються Казіранга, Манас, Джавхар, Дачі-гам, Корбет та Саріска.

ІРАН

Ісламська Республіка Іран розташована в південно-західній частині Азії. На півночі країну омивають води Каспійського моря, на півдні - Перської й Оманської заток Індійського океану. За площею (1,6 млн км²) країна займає 18-е місце у світі, за населенням (66,4 млн осіб) - 19-е. Столиця - Тегеран.

Значну частину території країни займають гори і пустелі. На території Ірану виділяються три природно-кліматичні зони: узбережжя Перської й Оманської заток із тропічним спекотним кліматом, центральні області з посушливим субтропічним кліматом і гірські райони з помірним кліматом.

У силу існуючих традицій ісламського фундаменталізму міжнародний туризм в Ірані не отримав широкого розповсюдження. Разом із тим країна має великий ресурсний потенціал для розвитку міжнародного туризму з ряду напрямків: лікувально-оздоровчий, пізнавальний, пляжно-купальний та ін.

Поблизу Тебріза на березі найбільшого в Ірані озера Урмія знаходяться бальнеологічні курорти-купальні, які використовують для лікування й оздоровлення солону воду, близьку за мінералогічним складом до води Мертвого моря. Найбільш відомим місцем відпочинку в Ірані є курортна зона на острові Кіш в Ормузькій протоці. Іран відомий кількома гірськолижними курортами: Дізін, Тошаль, Абе Алі.

Потужні культурно-історичні ресурси пов'язані з давніми містами, серед яких виділяється Тегеран, Ісфаган, Шираз, Тебріз. У них можна побачити багато історичних визначних пам'яток: середньовічні мечеті, пам'ятки давнини, гробниці перських діячів науки і мистецтва. Найбільш відомими є зіккрат Дур-Унташ (давнє місто і храм, зведені близько 1250 р. до н. е.), розташований неподалік міста Дізфуль, Сольтаніє в однойменній давній столиці - найбільший купол планети, збудований із цегли у 1305-1313 рр., нині занесений до Світової спадщини ЮНЕСКО.